

РОЗДІЛ IV. ЗБЕРЕЖЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНОГО БЛАГОПОЛУЧЧЯ ОСОБИСТОСТІ В УМОВАХ СИТУАЦІЇ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ

СУЧАСНІ МЕТОДИ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ДОПОМОГИ ЖЕРТВАМ ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА В КРИЗОВИХ ЦЕНТРАХ

Свіязова Богдана

Проблема домашнього насильства є актуальною для всіх суспільств. Це складне явище, що охоплює фізичне, психологічне, сексуальне та економічне насильство, кожне з яких має серйозні наслідки для постраждалих, особливо жінок і дітей. Домашнє насильство має циклічний характер, повторюючись у певних патернах поведінки. Сім'я, як основний інститут соціалізації, відіграє ключову роль у вихованні особистості, формуванні цінностей та соціальних норм, навіть у складних суспільних умовах.

Питання домашнього насильства вивчалось низкою науковців, соціологів, психологів. Серед зарубіжних науковців значну увагу проблемі приділяли А. Робертс, Д. Доджл, М. Росс, Д. Банкер, С. Свон, Н. Якобсен, К. Роджерс. Дослідженню теоретичних та методичних аспектів соціально-психологічної допомоги жертвам насильства присвячені роботи багатьох українських вчених, зокрема Н. Максимової, Н. Зінов'євої, О. Савчука, Н. Лавриненко, В. Бондаровської, П. Біленко, О. Степаненко та багато інших. Попри значну увагу до проблеми домашнього насильства, питання вдосконалення методів психологічної допомоги жертвам у кризових центрах залишається актуальним, що необхідно для зменшення негативного впливу насильства на психічне здоров'я постраждалих.

Метою дослідження є обґрунтування сучасних методів психологічної допомоги жертвам домашнього насильства в кризових центрах.

Сім'я, є фундаментальним соціальним інститутом, але не завжди є простором гармонії – конфлікти та суперечки є природною частиною взаємодії між її членами. Важливо шукати конструктивні способи їх вирішення, щоб підтримувати здорові стосунки.

Домашнє насильство – глобальна проблема, що стосується як жінок, так і чоловіків та дітей, але статистика свідчить, що жінки є основними жертвами. Його

подолання критично важливе для соціальної стабільності, адже насильство порушує нормальне функціонування сім'ї, руйнує соціальні цінності та негативно впливає на дітей, які можуть засвоювати моделі агресивної поведінки. Для ефективної профілактики необхідна комплексна система заходів: освітні програми, вдосконалення законодавства, надання підтримки жертвам та покарання агресорів. Кризові центри відіграють ключову роль у допомозі постраждалим, забезпечуючи їм безпечний простір, психологічну підтримку та умови для реабілітації. Саме ці інститути допомагають жертвам відновити впевненість у собі та повернутися до нормального життя.

Психологічне насильство проявляється через словесні приниження, погрози, маніпуляції, що призводять до страху, тривожності та емоційної нестабільності. Жертви можуть переживати депресивні стани, психосоматичні розлади, втрату соціальних контактів та почуття безпорадності. Відмова від звернення по допомогу, страх перед життям та відсутність ініціативи – часті наслідки психологічного насильства, що вимагають комплексного підходу до реабілітації та підтримки постраждалих. Науковці дійшли висновку, що домашнє насильство має циклічний характер і розвивається через три основні фази, які повторюються у часі (рис. 1).

Рис. 1. Цикли домашнього насильства

Цикл насильства включає три стадії [5, 6]:

Перша – *наростання напруги*, що супроводжується незначними проявами агресії. Жертва часто заперечує проблему або намагається її мінімізувати.

Друга – *ескалація насильства*, коли ситуація виходить з-під контролю, а агресор втрачає здатність стримувати руйнівну поведінку.

Третя – *період спокою*, уваги та каяття, що створює ілюзію змін. Проте цей цикл повторюється, а з кожним разом напруга та агресія лише зростають.

Послідовність цих фаз, а також темп і інтенсивність, які з часом зростають, дозволяють агресору зберігати контроль над стосунками. З кожним циклом насильства напруга стає сильнішою, а вибухи агресії – більш інтенсивними.

Таким чином, вивчення теоретичних аспектів домашнього насильства визначено сутність насильства та основні поняття. Досліджено, що під насильством розуміють різноманітні форми агресії чи примусу, які спрямовані на порушення прав і свобод особи, створення фізичної, психологічної чи емоційної шкоди. Домашнє насильство в наукових джерелах визначають як систематичне застосування різних видів насильства в межах сім'ї або між партнерами, яке порушує права та свободи потерпілої особи. Окрім того визначено основні ознаки домашнього насильства, зокрема до них включають фізичні ушкодження, приниження, загрози, також залякування і маніпуляції.

Також досліджено основні види домашнього насильства, а саме фізичне, психологічне, сексуальне та економічне насильство.

Список використаних джерел

1. Актуальні проблеми сімейного насильства : монографія / за заг. ред. Т. Перцевої, В. Огоренко. Дніпро, 2021. 188 с.
2. Блага А. Б. Актуальні проблеми протидії домашньому насильству : навч. посіб. Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2021. 208 с.
3. Бондаренко О. С. Психологічне насильство як форма домашнього насильства. *Часопис Київського університету права*. 2019. № 2. С. 12–17.
4. Гордієнко Б. П. Насильство як складова жорстокого поводження з дітьми. *Український психолого педагогічний науковий збірник*. 2018. № 13. С. 18-21.
5. Гуменникова Т. Р., Метіль А. С. Характеристика домашнього насильства: відповідальність і наслідки. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Сер.: Юриспруденція. 2018. № 35. Том 2. С.12-14.
6. Єфімова Г. О. Соціальна робота з жінками, які постраждали від насильства в сім'ї. *Соціально-психологічний та філософський підхід до проблем сучасного: матеріали наукової конференції*. Северодонецьк. 2016. С. 139-142.